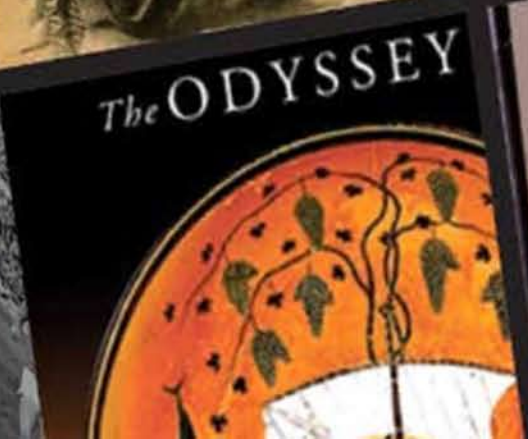

ჩემი

სამყარო

შურნალი ახალგაზრდებისათვის

რას ნიშნავს ძლიერი ქვეყანა

ალექსანდრა რონდელი

ყოველდღიურ ცხოვრებაში ლაპარაკისას ხშირად ვამბობთ: „ძლიერი ქვეყანა“, „ძლიერი სახელმწიფო“, „სუსტი ქვეყანა“, „სუსტი სახელმწიფო“ და არ ვუფიქრდებით, რომ ეს ტერმინები ერთსა და იმავეს არ ნიშნავს. მართალია, ქვეყანა სახელმწიფოა და შეიძლება იყოს ან ძლიერი და ან სუსტი, მაგრამ როცა ეს ქვეყნის შესახებ ითქმის, მაშინ მის სამხედრო, პოლიტიკური თუ ეკონომიკური ძლიერება იგულისხმება და არ არის აუცილებელი, რომ ეს მისი სახელმწიფოებრიობის სიმტკიცესა და მდგრადობას ნიშნავდეს.

ქვეყანა შეიძლება იყოს სუსტი სამხედრო-პოლიტიკურად, მაგრამ ძლიერი და მდგრადი სახელმწიფოებრიობის თვალსაზრისით. საბჭოთა კავშირი მსოფლიოს ერთ-ერთი უძლიერესი, კბილებამდე შეიარაღებული ქვეყანა იყო, მაგრამ სწრაფად ჩამოიშალა, რადგან მისი სახელმწიფოებრიობა აგებული იყო ხელოვნურ, ანტიადამიანურ პრინციპებზე და მოსახლეობის დატერორებისა და დაშინების ძალით არსებობდა. გარდა ამისა, სსრკ არარუსები-სათვის მაინც დამთრგუნველი რუსეთის იმპერია იყო და როგორც კი მარნუხები მოეშვა, სახელმწიფოც დაიშალა. საბჭოთა კავშირის მოსახლეობას თავისი ქვეყნის პატივისცემა და ერთგულება რომ ჰქონოდა, ეს უზარმაზარი ქვეყანა არ დაიშლებოდა.

მოსახლეობას საკუთარი სახელმწიფოს მიმართ პატივისცემა და ერთგულება მაშინ უჩნდება, როცა საკუთარ სახელმწიფოში ხედავს თავისი და ეროვნული ინტერესების დამცველს, უსაფრთხოების გარანტს და საკუთარი არსებობისთვის კანონიერი გარემოს უზრუნველყოფს. როდესაც ქვეყანა დამოუკიდებლობას მოიპოვებს, ის, როგორც წესი, არის არეული და ღარიბი, მისი სახელმწიფოებრიობა კი – მყიფე. ამ დროს განსაკუთრებული თავგადადება მართებთ სწორედ იმ თაობებს, რომელთა ზურგზეც უნდა გადაიაროს ახალგაზრდა ქვეყნის მშენებლობამ, მათ უნდა ეყოს პატრიოტიზმი, ვაჟკაცობა, გონიერება და მოთმინება, რომ ახალი ქვეყნის შექმნის პასუხისმგებლობა იკისრონ. ახალი ოჯახის შექმნაა ძნელი და რაღა უნდა ითქვას ახალი ქვეყნის შექმნაზე! ქვეყნის აღმშენებლობის დაწყება, სწორი გზის არჩე-

ვა, სახელმწიფოებრიობის ჩამოყალიბება და მისი დაცვა უძნელესი ამოცანაა ნებისმიერი ხალხისთვის. ფაქტობრივად, უნდა შეიქმნას ურთულესი მყარი კონსტრუქცია, რომელშიც ადამიანებისათვის არსებობის, განვითარებისა და საკუთარი მიზნებისა და იმედების რეალიზების შესაძლებლობები იქნება. ეს რომ ურთულესი და ძალზე მტკივნეული პროცესია, კარგად ჩანს დამოუკიდებელი საქართველოს მაგალითზეც. როდესაც ვლადიმერ პუტინი, მდგრადი სახელმწიფოების შესახებ, მხედველობაში გვაქვს ბევრი ისეთი ქვეყანა, რომლებსაც არც ატომური იარაღი აქვთ, არც დიდი და ძლიერი შეიარაღებული ძალებით გამოირჩევიან და არც ტერიტორიისა თუ მოსახლეობის სიდიდით დაიტრახებენ. ავიღოთ, მაგალითად, ფინეთი, შვეიცარია, შვეცია, დანია, ნიდერლანდები, ნორვეგია, კოსტა-რიკა და სხვა ქვეყნები, რომლებიც სახელმწიფოებრიობის განსაკუთრებული სტაბილურობით გამოირჩევიან, სამხედრო-პოლიტიკური თვალსაზრისით სუსტები არიან, მაგრამ აქვთ ძლიერი, მდგრადი და დახვეწილი დემოკრატიული სახელმწიფოებრიობა. მათი მოსახლეობის უდიდესი უმრავლესობა კმაყოფილია საკუთარი ქვეყნის დემოკრატიული სახელმწიფო ინსტიტუტებითა და კანონის უზენაესობით. მოსახლეობას ისიც ესმის, რომ მისი ეკონომიკური კეთილდღეობა სახელმწიფოს დემოკრატიულად ფუნქციონირების შედეგია.

ქვეყანაზე ჯერ კიდევ მრავლად არიან ისეთი ადამიანები, ვინც ძლიერებას დიდი რაოდენობით თანამედროვე იარაღისა და დიდი, ძლიერი შეიარაღებული ძალების ფლობასთან აიგივებენ. რა თქმა უნდა, კარგია იყო ძლიერი და თავს გრძნობდე უსაფრთხოდ, მაგრამ ნამდვილი, ჭეშმარიტი ძლიერება ქვეყნის მოსახლეობის საკუთარი სახელმწიფოს მიმართ ლოიალურობასა და კანონმორჩილებაში, სახელმწიფო ინსტიტუტების უწყვეტად და სტაბილურად ფუნქციონირებაშია. ამგვარი ქვეყანა ოკუპირებული რომც გახდეს, ოკუპაციის დასრულების შემდეგ სწრაფად აღორძინდება და მისი სახელმწიფოებრიობაც სრულყოფი-

ლად აღდგება. ამის საუკეთესო მაგალითია ბალტიის ქვეყნები (ესტონეთი, ლიტვა და ლატვია), რომლებმაც დამოუკიდებელ, სუვერენულ სახელმწიფოებად რეალურად მხოლოდ ოცდაერთი წელიწადი (1918-1940) იარსებეს, შემდეგ მათი დამოუკიდებლობა საბჭოთა იმპერიამ შეინირა (1940), მაგრამ საბჭოთა ოკუპაციური რეჟიმის დასრულების (1991) შემდეგ ამ ქვეყნებმა სწრაფად შეძლეს საკუთარი სახელმწიფოებრიობის აღდგენა, შედეგიანად განვითარება და სამივე

დღეისათვის ევროპის კავშირისა და ნატოს წევრი ქვეყნებია.

რატომ აჯობეს ბალტიის ყოფილმა საბჭოთა რესპუბლიკებმა დანარჩენებს და სახელმწიფო მშენებლობაში წარმატებას ასე სწრაფად როგორ მიაღწიეს? უპირველეს ყოვლისა, ეს იმის გამო მოხდა, რომ აქ ქვეყნების მოსახლეობის ისტორიულ მეხსიერებაში სუვერენული სახელმწიფოების დამოუკიდებელი არსებობის გამოცდილება დაილექა და ადამიანებს ცხოვრებაში მხოლოდ ამ გამოცდილების ხელახლა გამოყენება მოუხდათ. მთავარი მიზეზი სწორედ ეს იყო.

ჩვენმა სამშობლომ, საქართველომ, უკვე 20 წელიწადზე მეტია, რაც დამოუკიდებლობა დაიბრუნა. მისი წინა დამოუკიდებლობა (1918-1921) ძალზე ხანმოკლე იყო სუვერენული სახელმწიფოებრიობის გამოცდილების დაგროვებისა და მოსახლეობის ისტორიულ მეხსიერებაში დამკვიდრებისათვის. ამიტომაც მოვანდომეთ დიდი ხანი ახალი სახელმწიფოებრიობის შექმნასა და დახვეწას. ამ პროცესში იყო ბევრი დაბრკოლება და სისხლიც ბევრი დაიღვარა, რადგან ჩვენი ერის მეხსიერებას უფრო მითები შემორჩენოდა, ვიდრე რეალური, სუვერენული სახელმწიფოებრიობის გამოცდილება.

დღეისათვის დამოუკიდებლობისა და სახელმწიფო მშენებლობის 20 წელზე მეტმა გამოცდილებამ მყარი საფუძველი შეუქმნა საქართველოს სუვერენიტეტს, მის მომავალ განვითარებას. ყველაზე უფრო რთული პერიოდი დამოუკიდებელმა საქართველომ უკვე გაიარა, საძირკველი ჩაყრილია – სახელმწიფოებრიობა აღდგენილია და შენდება თანამედროვე დემოკრატიული სახელმწიფო.

ზოგის აზრით, საკმარისია გქონდეს დიდი ტერიტორია და გყავდეს მრავალრიცხოვანი მოსახლეობა და უკვე ძლიერი სახელმწიფო ხარ. დიდი ქვეყანა თითქოს დიდ არმიასა და სამხედრო-პოლიტიკურ ძლიერებას გულისხმობს. ნაწილობრივ ასეც არის, მაგრამ ქვეყნის ძლიერების არანაკლები პირობა მაინც ძლიერი და მყარი სახელმწიფოებრიობაა. რა თქმა უნდა, დიდ ქვეყანას, მრავალრიცხოვანი მოსახლეობით, ძლიერ ქვეყანად ქცევის დიდი პოტენციალი აქვს, მაგრამ მდგრადი, მყარი სახელმწიფოებრიობის გარეშე ამგვარი ქვეყანა ჭეშმარიტად ძლიერ ქვეყნად ვერ ჩამოყალიბდება.

ზოგი ფიქრობს, რომ თუ ქვეყანას ბევრი და მრავალფეროვანი ბუნებრივი რესურსი აქვს, მისი ძლიერება გარანტირებულია. ბევრ და მრავალრიცხოვან ბუნებრივ რესურსებზე უარს არავინ იტყვის, მაგრამ მხოლოდ ბუნებრივი რესურსების სიმრავლე არ ქმნის ძლიერებას. ამ რესურსებს ჭკუით და რაციონალურად გამოყენება სჭირდება. ბევრია ისეთი ქვეყნები, რომლებსაც დიდი რაოდენობით აქვთ ბუნებრივი რესურსები, მაგრამ არც ძლიერნი არიან და ხშირად სხვათა სანედლეულო დანამატის როლს სჯერდებიან.

ნებისმიერი ქვეყნის ყველაზე მნიშვნელოვანი რესურსი მისი მოსახლეობაა, განსაკუთრებით კი – განათლებული და მაღალკვალიფიციური ადამიანების სიმრავლე. განვითარებულმა, განათლებულმა მოსახლეობამ რესურსების უკმარისობის პირობებშიც კი იცის, როგორ შეინახოს თავი და როგორ შექმნას ქვეყანაში კეთილდღეობა. ისტორია გვიჩვენებს, რომ თუკი საზოგადოებამ დროულად მიაქცია ყურადღება განათლებას და ამ მხრივ წარმატებასაც მიაღწია, ქვეყნის თითქმის ყველა პრობლემისა თუ გამოწვევის დაძლევა შედარებით ადვილად მოხერხდება. განათლება განვითარებისა და აღმავლობის გადამწყვეტი პირობა და ფაქტორია.

განათლება, რა თქმა უნდა, აღზრდასაც გულისხმობს. მომავალი თაობისათვის აღზრდა-განათლება ხელმისაწვდომი და, რაც განსაკუთრებით მნიშვნელოვანია, მაღალი ხარისხისა უნდა იყოს. ღირსეულ მოქალაქედ აღზრდილი და პროფესიული ცოდნითა და უნარ-ჩვევებით შეიარაღებული ადამიანი წარმატებას ნებისმიერ სფეროში მიაღწევს. ეს კი ქვეყნის შედეგიანი განვითარების საწინდარია. თუ გადავხედავთ წარმატებული ქვეყნების ისტორიას, ადვილად დავინახავთ, რომ მცირე გამოწვევის, განსაკუთრებით ნავთობით მდიდარი ქვეყნების ნაწილის, გარდა ყველა დანარჩენმა ეს წარმატებული სახელმწიფოებრიობისა და შედეგიანი ეკონომიკური განვითარების გზით მოახერხა.

განვითარებული სახელმწიფოებრიობის შექმნასა და შენარჩუნებას უნარიანი, საკმარისი პოლიტიკური კულტურისა და ზნეობის მქონე ელიტა ესაჭიროება. ამის მიღწევა კი სასკოლო განათლების კარგი სისტემისა და კარგი უნივერსიტეტების გარეშე შეუძლებელია. რა თქმა უნდა, ქვეყნის ახალგაზრდობის გარკვეულმა (ჩვეულებრივ საკმარისად მცირემ!) ნაწილმა შეიძლება განათლება უცხოურ უნივერსიტეტებში მიიღოს, მაგრამ წარმოუდგენელია ქვეყანა განვითარებულ სახელმწიფოდ ჩამოყალიბდეს, თუკი თავად არ ექნება კარგი უმაღლესი განათლების მიცემის საშუალება.

ჩვენში სიტყვას „ბიუროკრატია“ უფრო უარყოფითი მნიშვნელობით იყენებენ, მაგრამ ბიუროკრატია არის სახელმწიფო მანქანა, საჯარო სამსახური. თუ ის კარგი ხარისხის არ არის და ცუდად ფუნქციონირებს, სახელმწიფო ვერ ვითარდება, რჩება ჩამორჩენილი, ღარიბი და უმწეო. კარგი ბიუროკრატის შექმნის მთავარი პირობა კი სწორედ ეფექტიანი განათლების სისტემაა.

დღესაც, XXI საუკუნეში, შეიარაღებული ძალები და მათი საძირკველი – ქვეყნის ოფიცერთა კორპუსი – ნებისმიერი ქვეყნის აუცილებელი კომპონენტია. ქვეყნის ოფიცერთა კორპუსი, რომელშიც იგულისხმება შეიარაღებული ძალების, სპეცსამსახურებისა და პოლიციის ოფიცრები, ეს ის ადამიანებია, რომლებიც მშვიდობიან დროს ქვეყნის უსაფრთხოების გარანტები არიან, ომში კი, ქვეყანა მათი ვაჟკაცობისა და პროფესიონალიზმის იმედად არის. ბუნებრივია, კარგი ოფიცრები, უპირველეს ყოვლისა, პატრიოტებად, მოქალაქეებად აღზრდილი ადამიანებისგან მიიღება, რომელთაც შემდგომ საუკეთესო სამხედრო სასწავლებლები ესაჭიროებათ.

დღეს ქვეყნის ეკონომიკურ განვითარებაში უდიდესი, გადამწყვეტი მნიშვნელობა აქვს მაღალი დონის ტექნოლოგიებს, ტექნოლოგიურ სიახლეებს. გლობალიზაციის პირობებში ნებისმიერი ტექნოლოგიური სიახლე, თუ ის პერსპექტიულია, მასობრივი მოთხოვნის საგანი ხდება და მსოფლიოს თითქმის 7-მილიარდიანი მოსახლეობის ბაზარზე სალდება. „ნოკია“, „სამსუნგი“, „სონი“, „ეპლი“ და ბევრი სხვა ბრენდი ამის საუკეთესო მაგალითია.

მაღალი დონის წარმოებას, ახალ ტექნოლოგიას არა მხოლოდ საუკეთესო უმაღლესი განათლება, არამედ ასევე ძვირად ღირებული კვლევითი ცენტრები და ლაბორატორიები სჭირდება. დღეისათვის კვლევით ცენტრში ერთი სამუშაო ადგილის სხვადასხვა მონყობილობით აღჭურვაზე საშუალოდ 1 მლნ. დოლარი იხარჯება. ტექნოლოგიურ პროგრესს, ძვირადღირებულ განათლებას და კვლევით სამუშაოებს ღარიბი, სუსტი განათლების სისტემის მქონე ქვეყნები ვერ ქმნიან და უკან რჩებიან. უკანასკნელი ათწლეულების მანძილზე სამრეწველო წარმოებისა და ახალი ტექნოლოგიების თვალსაზრისით დაწინაურდნენ ისეთებიც, რომლებიც ადრე ან სხვის კოლონიებს, ან განუვითარებელ, ჩამორჩენილ ქვეყნებს წარმოადგენდნენ – იქნება ეს სინგაპური, ტაივანი, ჰონკონგი, სამხრეთ კორეა თუ ზოგიერთი სხვა ქვეყანა. შვეიცარია, დანია, შვეცია, ბელგია, ჰოლანდია, ლუქსემბურგი, ავსტრია, ფინეთი, ირლანდია შედარებით მომცრო ქვეყნებია, მაგრამ თავიანთი წარმოებითა და უახლესი ტექნოლოგიებით მსოფლიოს წამყვან ქვეყნებს შორის დგანან. მათი ეკონომიკური წარმატების ერთ-ერთი საწინდარი მდგრადი დემოკრატიული სახელმწიფოებრიობაა.

როდესაც ეროვნული ძლიერების შესახებ ვინყებთ საუბარს, საჭიროა ვიცოდეთ, რომ ქვეყნის ძლიერება მისი გეოგრაფიის თავისებურებებიდანაც გამომდინარეობს. ტერიტორიის სიდიდე, მდებარეობის თავისებურებები, რელიეფი და ჰავა, ცალ-ცალკე და ერთად, განსაზღვრავენ ქვეყნის ძლიერ და სუსტ მხარეებს, მის უსაფრთხოებას თუ მოწყვლადობას. მართალია, თანამედროვე ტექნიკა (ტრანსპორტი, კომუნიკაციის საშუალებები, იარა-

ლი და ა.შ.) გეოგრაფიული, ბუნებრივი პირობებისა და ფაქტორების გავლენას ასუსტებს, მაგრამ კარგი ბუნებრივი ზღუდეები, მონინალმდეგის ჯარისათვის რთულად გასავლელი რელიეფი (მთები, უდაბნოები, მდინარეთა ქსელი, ჭაობები და ა.შ.) ქვეყნის უსაფრთხოებას, დაცულობას ზრდის, ხოლო იგივე ფაქტორები, ზოგიერთ შემთხვევაში, არ უწყობს ხელს ქვეყნის თავდაცვისუნარიანობას. პოლონეთი, რომელიც გერმანიასა და რუსეთის იმპერიას (შემდეგ საბჭოთა კავშირს) შორის მდებარეობდა და ძირითადად ვაკეს წარმოადგენს, თავისი ორი ძლიერი მეზობლის – რუსეთისა და გერმანიის – არმიების სათარეშო ტერიტორია იყო. ავღანეთი კი იმის გამო, რომ უმეტესწილად მთაგორიანია, ყოველთვის იყო ძალზე ძნელად დასაპყრობი.

ნებისმიერი ქვეყნის ძლიერების უმნიშვნელოვანესი საძირკველი, მყარ სახელმწიფო ინსტიტუტებთან ერთად, მისი ეკონომიკური ძლიერებაა. ნებისმიერმა ქვეყანამ რომ იარსებოს, უნდა აწარმოოს რაც შეიძლება ბევრი და სხვებისათვის საჭირო მაღალხარისხიანი, ღირებულები პროდუქცია. დღევანდელი ქვეყანა, განსაკუთრებით პატარა, აქტიურად უნდა იყოს ჩაბმული საერთაშორისო ვაჭრობაში. მისი ექსპორტი უნდა იყოს ქვეყნის კეთილდღეობისა და შემდგომი განვითარების ერთ-ერთი მთავარი პირობა. ამგვარი ქვეყანა არა მხოლოდ სხვა ქვეყნებს სჭირდება, არამედ თავადაც ვითარდება და ძლიერდება.

ძლიერი ქვეყანა ის ქვეყანაა, რომელშიც ეკონომიკა არა მხოლოდ ბევრს და ხარისხიანს ქმნის, არამედ არის მოქნილი და დინამიკური, ანუ სწრაფად შეუძლია ახალი ტექნოლოგიების ათვისება, ახალი საწარმოო დარგების შექმნა და საერთაშორისო ბაზრის ცვლილებებთან სწრაფად შეგუება. ამას კი მაღალკვალიფიციური მუშახელი, მეცნიერები, ინჟინრები, მენარმეები ესაჭიროება. აქაც ყველაფერი ქვეყნის მოსახლეობის ხარისხზეა დამოკიდებული. თუ არა გყავს განათლებული, კვალიფიციური მოსახლეობა, ვერ გახდები განვითარებული და ძლიერი ქვეყანა.

ნებისმიერი ქვეყნის წინსვლა-განვითარება და, რა თქმა უნდა, ძლიერება დამოკიდებულია ქვეყნის მოსახლეობის ყველაზე განათლებულ, ყველაზე განვითარებულ ნაწილზე, რომელსაც ხშირად ელიტას უწოდებენ. სიტყვები „ელიტა“, „ელიტარული“ ჩვენში ხშირად უადგილოდ იხმარება და ამიტომ კარგავს კიდევ თავის ნამდვილ მნიშვნელობას. ელიტა მოსახლეობის ის შედარებით მცირე ნაწილია, რომელიც იღებს გადაწყვეტილებებს, წარმართავს ერის ცხოვრების სხვადასხვა სფეროს, იღებს პასუხისმგებლობას საშინაო და საგარეო პოლიტიკაზე, ეკონომიკური და სოციალური განვითარების მიზნებსა და მათი მიღწევისათვის საჭირო სტრატეგიაზე, უზრუნველყოფს თავისი ქვეყნის ეროვნულ უსაფრთხოებას და ღირსეულ ადგილს საერთაშორისო თანამეგობრობაში. თუ ქვეყანას ჰყავს ნამდვილი ელიტა, მაშინ ბევრად უფრო ადვილი ხდება ქვეყნის წინაშე მდგარი პრობლემების გადაჭრა და გამონვევებთან გამკლავება. ჭეშმარიტი, უნარიანი ელიტის შექმნას არა მხოლოდ კარგი აღზრდა-განათლება, არამედ სტაბილურად და ეფექტურად მომუშავე სახელმწიფო მანქანა და სათანადო დრო ესაჭიროება. თუ ქვეყანაში ვერ გაიზარდა, ვერ ჩამოყალიბდა პასუხისმგებელი და მომზადებული ნადვილი ელიტა, ამ ქვეყანას კარგი მომავალი ვერ ექნება.

